

UNIVERZA V LJUBLJANI

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Ines Stajan

DRUŽINA V SODOBNI DRUŽBI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI

PEDAGOŠKA FAKULTETA

SOCIALNA PEDAGOGIKA

Ines Stajan

Mentor: doc. dr. Olga Poljšak Škraban

Somentor: asist. dr. Mija Marija Klemenčič Rozman

DRUŽINA V SODOBNI DRUŽBI

DIPLOMSKO DELO

Ljubljana, 2013

POVZETEK

Ker se družine spreminjajo s tokom socialnih sprememb, sem v diplomskem delu ugotavljala, kako se je spremenila definicija družine, kako jo opredeljujejo različne stroke, katere nove oblike družin so nastale v sodobnem (postmodernem) času in kakšen je odnos družbe do njih.

V teoretičnem delu sem predstavila definicije in tipologije družin po različnih avtorjih ter skušala odgovoriti na vprašanje, ali je današnja družina res v krizi in kakšne spremembe je doživela v postmoderni. Ker so istospolne družine najbolj stigmatizirane, je tej tematiki namenjeno posebno poglavje. Do nedavnega so to mesto zasedale enostarševske in ločene družine, zato so posebna poglavja namenjena tudi njim.

V empiričnem delu sem opravila intervju z dvema staršema. Preverjala sem, kakšen je njun odnos do novih oblik družin. Na osnovi pridobljenih rezultatov sklepam, da so istospolne družine v naši družbi še vedno tabu, medtem ko se odnos do enostarševskih in ločenih družin spreminja in že postajajo bolj sprejemljive.

KLJUČNE BESEDE: sodobne oblike družin, tradicionalna družina, kriza družine

SUMMARY

Because of the fact that families are being transformed by the flow of social changes, I was researching in my paper, how the definition of the family has changed, how different professions define family, which new types of family emerged in postmodern society and what is the society's attitude towards them.

In theoretical part I represented different family definitions typologies and tried to answer the question whether family nowadays really is in crisis and what kind of changes it has undertaken in postmodern. Because same-sex families are currently stigmatized the most, this topic is presented in special chapter. Up until now this position was owned by single-parent families and divorced families, therefore special chapters are devoted to them too.

In empirical part I performed interviews with two parents. I checked what their attitude towards new types of the families is. Based on the results I conclude that same sex families are still a taboo in our society while the attitude towards single and divorced families is changing and they are becoming more acceptable.

KEYWORDS: modern types of families, traditional family, crisis of a modern family

KAZALO

1. UVOD.....	1
2. DRUŽINA.....	3
2.1. Sodobna družina.....	3
2.2. Definicije družine.....	4
3. TIPOLOGIJE DRUŽIN.....	6
3.1. Tipologija družine po Organizaciji združenih narodov	6
3.2. Tipologija družine po R. Siederju.....	6
3.3. Tipologija družine po K. Brownu	7
3.4. Tipologija družine po D. Keržanu	7
3.5. Zbirna tabela tipologij	7
4. KRIZA TRADICIONALNEGA KONCEPTA DRUŽINE.....	8
4.1. Pluralizacija družinskih oblik	8
4.1.1. Protektivno otroštvo	9
5. ISTOSPOLNE DRUŽINE- MAVRIČNE DRUŽINE.....	10
5.1. Legalizacija istospolnih družin.....	11
5.2. Socialno starševstvo	13
5.3. Posvojitve otrok v istospolno usmerjenih zvezah	13
5.4. Očetovstvo v lezbičnih družinah	14
6. ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE	15
7. LOČENE (RAZVEZANE) DRUŽINE.....	16
8. EMPIRIČNI DEL.....	17
8.1. Utemeljena teorija	18
9. SKLEP	26
10. LITERATURA.....	28
11. PRILOGA- KODIRAN INTERVJU	i

1. UVOD

Družina v splošnem v posameznikovem življenju še vedno predstavlja eno izmed pomembnejših skupnosti, v katero je vključen. Pomembno je vedeti, da lahko družina predstavlja vsakomur nekaj drugega, tako eni v njej vidijo zatočišče, kamor se lahko zatečejo pred nevihto, nekateri pa vse prej kot pa to.

Danes je na področju družine in družinskega življenja veliko sprememb, predvsem je veliko ločitev, enostarševskih in istospolnih družin, število otrok pada, istočasno pa je veliko parov, ki nimajo svojih otrok (Zaviršek, 2009). Za spremembe v družini in nastanek novih oblik je več razlogov, nekateri segajo tudi globoko v preteklost. Tu je pomemben čas po 2. svetovni vojni, ko so se ženske začele zaposlovati in tako postajati materialno neodvisne od moških.

Zavedati se moramo novih oblik družin, ki so se razvile skozi čas, tako lahko v grobem med nove oblike prištevamo reorganizirane, enostarševske in predvsem tiste, ki so še danes največji tabu - istospolne družine. Če so včasih veljale enostarševske družine za nekaj nesprejemljivega, lahko zagotovo trdimo, da so to vlogo v današnjem času prevzele ravno istospolne družine.

Okoli teh družin se krešejo mnjenja, predvsem pa se vse vrti okoli enega vprašanja - ali lahko istospolno usmerjene osebe vzgajajo otroka na način, da ne bo tudi on postal istospolno usmerjen? V diplomskem delu navajam tudi argumente proti legalizaciji družin, ki sta jih izpostavili avtorici Urek (2005) in Švab (v Renner, Sedmak, Švab in Urek, 2006) ter protiargumente tem stališčem.

Spremembe v družini so prinesle tudi spremembe v družinskih vlogah. Tako lahko ugotovimo, da se vloga matere ni bistveno spremenila, medtem ko sta očetovstvo in otroštvo doživela velike spremembe. Govori se o fenomenu novega očetovstva (Renner idr., 2006) kar označuje pojav, da je oče v današnjih časih aktiven član v družinskem življenju in skrbi za otroka. Včasih ni bilo tako. Oče je bil samo akter, ki je materialno skrbel za družino in se ni zanimal za vzgojo otrok.

Spremembe je doživelo tudi otroštvo, kjer govorimo o pojavu protektivnega otroštva (Švab, 2001). Ta pojav označuje pretirano skrb za otroka. Danes se skrb za otroka začne že v prenatalnem obdobju, ker lahko bodoče mamice zasledijo veliko nasvetov, kako že v trebuhu

poskrbeti za otrokov optimalni razvoj. Tako vidimo, da je vse usmerjeno v otrokovo blaginjo. V moderni temu ni bilo tako, saj so imeli otroci ekonomsko funkcijo in so predstavljali poceni delovno silo. V drugi polovici 20. stoletja pa se je začelo ločevanje ekonomije in starševstva. Tako je otrok izgubil ekonomsko funkcijo, posledično je postal finančno breme za družino. Danes imajo otroci »psihološko funkcijo koristnosti« (Fend, 1988, v Ule in Kuhar, 2003, str. 57), kar pomeni, da se »psihološke koristi izražajo v želji po smislu življenja, v težnji po osrečevanju, v drobnih radostih, v odnosu z otrokom« (prav tam).

Uvod bi zaključila z naslednjimi mislimi iz otroške slikanice *Vse naše družine!* : *O otroku nove punce brata očetove nekdanje žene in drugih sorodnikih: »Veliko ljudi nima otrok. Kljub temu so družina - z možem ali ženo, s starši, brati in sestrami, nečaki in nečakinjami, bratranci in sestričnami. Nekateri ljudje imajo za družino svoje prijatelje. Ali svoje domače živali. Svojo družino so si izbrali sami« (Maxeiner in Kuhl, 2012).*

2. DRUŽINA

2.1. Sodobna družina

Ko govorimo o družini, se nam zdi, da dobro vemo, kaj družina je, kdo jo sestavlja, pojavijo se nam enake podobe o materi, očetu in otroku, vendar pa se ne zavedamo, da so se družine do danes zelo spremenile (Bercht, 2006).

Ne smemo pozabiti, da so družine v središču »novih reprodukcijskih tehnologij, saj te radikalno posegajo prav na področje sorodstvene povezanosti v okviru družine in tudi širšega sorodstva« (Keržan, 2008, str. 49).

Golombok (2000, v Urek, 2005) ugotavlja, da so v družbi utrjene tri predpostavke proti novim oblikam družin:

- 1) Bolj kot se družina odmika od neke norme tradicionalne družine, večje je tveganje za otroka.
- 2) Bolj je pomembno, kako je družina sestavljena oziroma kdo jo sestavlja (oba starša, en starš, istospolna partnerja...) kot pa kakovost družinskih odnosov.
- 3) Ta skupina pa se nanaša na poenostavljene povezave med novimi oblikami družine in negativnimi posledicami, ki bi jih otrok lahko imel (npr.: istospolne družine naj bi vzgajale istospolno usmerjene otroke ipd.).

Nuklearna oblika družine je še vedno prevladujoča in v družbi sprejeta oblika, zato se druge oblike družin dojemajo kot »nenavadne, odklonske ali celo patološke« (Rener idr., 2006, str. 21).

Na tej točki bi dodala še Giddensovo razmišljanje (v Potočnik¹, 2008, str. 330), ki pravi, da »ponovna vzpostavitev tradicionalne družine ni možna«. Potočnik dalje piše, da »zagovarjanje in pospeševanje novih družinskih oblik ni na mestu. Stališče, da so vsi družinski modeli neproblematični, ne vzdrži kritične presoje. Raziskave² namreč dokazujejo, da so otroci, ki jih vzgaja samo eden od staršev, manj uspešni, so deležni manjše pozornosti in imajo manj socialnih stikov« (prav tam, str. 331).

¹ Avtor Potočnik navede za ta vir letnico 2001b, vendar je ne zasledim v njegovem seznamu literature. V seznamu literature je zapisana letnica 2000a in 2000b in zaradi tega težko določim, katerega leta je bila napisana Giddensova misel.

² Avtor ne napiše, katere raziskave to dokazujejo.

2.2. Definicije družine

Ko raziskujemo pojem družine, se srečamo z vodilnim vprašanjem: O čem govorimo, ko govorimo o družini? Zavedati se moramo, da je nuklearna družina še danes močno zakoreninjena v naših diskurzih, zato si diskurzi pridržujejo pravico do razpravljanja o tem, kaj je normalna družina (Rener idr., 2006). Ravno to idealnost pa prekinjajo druge oblike družin: kohabitacije, istospolne družine, posvojitve, razveze, ločitve in »ponovno vzpostavljene družinske skupnosti« (prav tam, str. 22).

Zato je na tem področju pomembna naloga stroke, da oblikujejo definicijo družine, ki bo (prav tam):

- Razlikovalna (elementi skupne vsem družinam in jih med seboj tudi razlikujejo),
- Inkluzivna (zajame tiste oblike in načine družinskega življenja, ki se realno pojavljajo in se ne razlikujejo na podlagi ideoloških sodb),
- Operativna (uporabljamo jo lahko v državnoadministrativnem in raziskovalnoinformacijskem delu).

Razmišljanja o družinskih modelih, monogamni, istospolni, enostarševski družini, so le vrh strahu pred odmiranjem tradicionalne družine in reprodukcijske tehnologije ter s tem problem družine ponovno »postavile v središče javnega, političnega, strokovnega in znanstvenega zanimanja« (Keržan, 2008, str. 49).

Klasično definicijo družine zapiše Murdock (1960, v Cheal, 2008), da je družina socialna skupina, ki ima sledeče lastnosti: skupno prebivališče, ekonomsko sodelovanje in reprodukcijo. Vsebuje odraslo žensko, moškega in enega ali več otrok (lastnih ali posvojenih). V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je družina opredeljena kot zakonski par z otroki ali brez njih in skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi (družina, b.d.). Nadalje Statistični urad RS (maj 2012) opredeljuje družino kot življenjsko skupnost najmanj dveh oseb v okviru zasebnega gospodinjstva. To pomeni, da osebe, ki živijo same (1. 1. 2011 jih je bilo v Sloveniji skoraj 267.000 ali 13 % vseh prebivalcev), statistično sploh ne morejo biti družina. Družina je lahko sestavljena samo iz ene generacije (mož - žena, zunajzakonska partnerja) ali iz dveh zaporednih generacij (starši - otroci).

Na tem mestu bi dodala definicijo družine, ki je opredeljena v 2. členu družinskega zakonika, kjer piše, da je »družina življenjska skupnost otroka z enim ali obema od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice« (Družinski zakonik, junij 2011).

Pomembno se mi zdi izpostaviti še sledeče dejstvo, ki ga avtorica Renner (Renner idr., 2006) navaja, in sicer pravi, da bi morali pri opredeljevanju koncepta družine, upoštevati tudi časovno dimenzijo in družinski življenjski potek, saj kot posamezniki družine tudi zapuščamo, oblikujemo nove in ne pomenijo samo to, da se v njih rodimo. Tako lahko vidimo, da družina ne predstavlja le socialne institucije, ampak zajema tudi splet odnosov med posamezniki, ki živijo znotraj družine in »nas tisto, kar se v zgodi v družini, /.../ trajno zaznamuje. Ker se družinsko življenje "trajno" vtisne v nas, lahko rečemo, da na nek način vsakdo nosi v sebi svojo družino /.../« (Kompare, Stražišar, Dogša, Vec in Curk, 2007, str. 227).

Nowotny, Fux in Pinnelli (2004, str. 28 v Renner idr., 2006, str. 16) podajo sociološka definicijo družine, ki se glasi: »Družino definiramo kot skupino oseb, ki živi v skupnem gospodinjstvu in jo sestavlja vsaj en otrok in vsaj ena odrasla oseba ter je med seboj povezana z zakonsko zvezo ali s kohabitacijo in starševskim razmerjem«. Zavedati se moramo, da je socioloških definicij ogromno, jim je pa skupno to, da »družino opredeljujejo kot vsaj dvogeneracijsko skupnost in družbeno institucijo, ki skrbi za otroke«. Poleg socioloških definicij pa obstaja tudi psihološka, ki se nanaša na odnose in interakcije v družini. Eno izmed psiholoških definicij poda avtor Skynner (1982, v Čačinovič Vogrinčič, 1998), ki pravi, da je družina »interakcijski sistem, ki ga uravnavajo zakonitosti homeostaze³ oziroma pozitivnega⁴ in negativnega⁵ feedbacka, vzpostavljanje meje, podsistemi moči in hierarhija« (prav tam, str. 132).

³ Pojem je leta 1965 uvedel Don Jackson in ga je razložil kot vzdrževanje ravnotežja v družini oziroma vzpostavljanje novih pravil, ko je ravnotežje družine ogroženo. Mehanizem (vzet iz kibernetike), ki jo omogoča, pa se imenuje feedback (povratna informacija) in pomeni vplivanje drug na drugega.

⁴ Pozitivni feedback razložita avtorja Kantor in Lehr (1976, v Čačinovič Vogrinčič, 2003) in pravita, da ga lahko imenujemo tudi feedback spreminjanja. Ta feedback »povečuje deviacije, ustvarja neravnovesje v sistemu in omogoča njegovo spreminjanje« (prav tam, str. 144).

⁵ Negativni feedback lahko imenujemo tudi feedback za vzdrževanje in stabilnost. Vsaka družina, ki želi ostati skupaj, potrebuje ta feedback, saj potrebuje tudi kontrolo nad vsemi ogrožajočimi dejavniki.

»Pomembna sprememba v dojetju koncepta družine je, da daje prednost subjektivnim pomenom intimnih razmerij pred formalnimi, objektivnimi, krvnimi ali zakonskimi opredelitvami« (Urek, 2005, str. 158).

Avtorica Renner (Renner idr., 2006, str. 15) opozori: »Težava je v tem, da različne stroke različno razumejo isti pojem«.

3. TIPOLOGIJE DRUŽIN

3.1. Tipologija družine po Organizaciji združenih narodov

Tipologija Organizacije združenih narodov (Cseh- Szombathy, 1992, str. 5 v Renner idr., 2006, str. 17):

- Jedrne družine (sem uvršča biološke in socialne jedrne družine staršev in otrok, enostarševske družine in adoptivne družine)
- Razširjene družine (sem uvršča tri- in večgeneracijske družine, poligamne razširjene družine in plemenske razširjene družine)
- Reorganizirane družine (sem uvršča dopolnjene ali vzpostavljene družine, življenje v skupnostih in reorganizirane družine istospolnih partnerjev)

3.2. Tipologija družine po R. Siederju

Sieder (1998, str. 255) razdeli družine na »alternativne družinske oblike in nedružinske življenjske oblike«. V alternativne družinske oblike spadajo tiste družine, ki se izrazito razlikujejo od tradicionalne družine, in v kateri živi vsaj en starš (lahko je biološka (krvna) vez ali pa tudi ne). Tako v to skupino uvršča: enostarševske družine, dopolnjene družine, posvojiteljske družine, družine dnevnik vozačev, družine, kjer starša nista poročena ter stanovanjske skupnosti z otrokom ali brez.

Med nedružinske oblike pa spadajo ljudje, ki živijo sami, zakoni in življenjske skupnosti brez otrok, LAT - faza, sukcesivni zakoni⁶, istospolni pari v skupnem gospodinjstvu ali LAT brez otrok ter stanovanjske skupnosti brez otrok.

⁶ So tisti, ki so označeni kot "nadaljevalni zakoni" po razvezi in brez otrok.

3.3. Tipologija družine po K. Brownu

Brown (2006, str. 226 - 228) razdeli družine takole:

- Nuklearna družina (zajema otroke in starše, ki živijo v skupnem gospodinjstvu in ji včasih rečemo tudi dvogeneracijska družina, saj je sestavljena samo iz dveh generacij)
- Razširjena družina (tukaj ločimo dve veji: klasična razširjena družina je sestavljena iz več jedrnih družin, ki so lahko dvo- ali večgeneracijske ter modificirana razširjena družina, kar pomeni, da so člani lahko med seboj geografsko ločeni, vendar pa imajo redne stike)
- Enostarševska družina
- Simetrična družina (vloge partnerjev so simetrične in enakovredne, kar pomeni, da so naloge deljene in ni čiste linije med delitvijo dela; oba tudi prejemata plačo)

3.4. Tipologija družine po D. Keržanu

Še eno tipologijo pa poda Keržan (2008) v svoji knjigi, in sicer razdeli družino na dve veji:

- na družino orientacije, kjer je posameznik imel vlogo hčere/sina ali sestre/brata
- na družino prokreacije, kjer ima posameznik vlogo moža/očeta ali žene/matere

3.5. Zbirna tabela tipologij

Avtor	Tipologija
Tipologija družine po Organizaciji združenih narodov	<ul style="list-style-type: none">• Jedrne družine• Razširjene družine• Reorganizirane družine
Tipologija družine po Siederju	<ul style="list-style-type: none">• Alternativne družinske oblike• Nedružinske življenjske oblike
Tipologija družine po Brownu	<ul style="list-style-type: none">• Nuklearna družina• Razširjena družina<ul style="list-style-type: none">klasična razširjena družinamodificirana razširjena družina• Enostarševska družina• Simetrična družina
Tipologija družine po Keržanu	<ul style="list-style-type: none">• Družina orientacije• Družina prokreacije

4. KRIZA TRADICIONALNEGA KONCEPTA DRUŽINE

Kriza je zajela zakon, starševstvo in družino na različne načine. V primerjavi s preteklostjo, kjer se je zakon smatral "za vedno", se danes dogaja ravno nasprotno - veliko je ločitev, razvez in sploh odločanja za zakonsko zvezo. Vse to lahko razumemo kot znake "deinstitucionalizacije". Avtor Tyrell (1988, v Ule in Kuhar, 2003) opozarja, da deinstitucionalizacija ne pomeni izginjanje družine, pač pa zmanjševanje pomena zakonu in družini kot instituciji. Ne gre za nekaj negativnega, ampak za »zmanjšanje institucionalnih funkcij družine na račun individualizacije življenjskih potekov družinskih članov« (prav tam, str. 53).

Krizo družine povezujemo s prepozno prilagoditvijo moških, postopni emancipaciji žensk, kar pa vodi »do številnih razočaranj, frustracij in konfliktov, do alkoholizma, duševne krutosti in telesnega nasilja« (Sieder, 1998, str. 280). K tem simptomom pa moramo prišteti še dejstvo, da samohranilke živijo pod pragom revščine.

Sieder (1998) opozarja, da moramo pri krizi družine od nje ločiti krizo starševstva, saj se kaže, da se krepki odgovorno starševstvo, ne glede na obliko družine. Tako lahko naredimo sklep, da je kriza zajela zakon, starševstvo in družino na različne načine.

Pomembno se mi zdi izpostaviti še slednja spoznanja, ki jih navaja Černič Istenič v spremni besedi knjige avtorja Siederja: avtor Stannard (1979, v Černič Istenič⁷) pravi, da je kriza družine nastala zaradi razbremenitve, ker se je odpovedala odgovornosti, ki jo je prenesla na profesionalce, institucije in množične medije. Nekateri pa zagovarjajo stališče, da je kriza družine preobremenjena s preobremenjenostjo in izpostavljenostjo močnim čustvenim pritiskom, ki posledično vodijo do notranjega razkroja (Keniston, 1960, Demos, 1979 v Černič Istenič, 1998).

4.1. Pluralizacija družinskih oblik

»Družinsko življenje si lahko vsak organizira po svoje. Predvsem pa gre zato, da družinsko življenje ni neka statična oblika ali način življenja, ampak se vseskozi spreminja« (Švab, 2001, str. 179). Demografski kazalci že kar nekaj desetletij kažejo na pluralizacijo družinskih oblik, posledično zaradi višje stopnje ločitev, enostarševskih družin ipd., vendar ne pojasnijo

⁷ Je avtorica spremne besede, zato je v seznamu literature ne navajam posebej.

dejstva, da gre za spremembe iz obdobja viška modernizacije, ekonomskega razvoja in razcveta potrošništva (prav tam).

S pojmom pluralizacija družinskih oblik razumemo »soobstoj različnih oblik in načinov družinskega življenja glede na odločitev posameznikov« (prav tam, str. 80). Da pa lahko govorimo o pluralizaciji družinskih oblik, mora biti izpolnjen sledeči pogoj: spreminjati se mora tudi družinsko življenje in tako lahko sklenemo, da je družinska pluralizacija tista, ki definira pluralizacijo družinskih oblik (prav tam).

Tudi okoli leta 1950, ko je prevladovala moderna nuklearna družina, so obstajale določene pluralizirane družinske oblike, vendar pa se takrat niso skladale s predstavami o družinskem življenju (prav tam). Keržan (2008, str. 151) pravi, da »danes lahko govorimo o vrsti družinskih oblik, ki sicer niso toliko nove, kolikor so bolj sprejemljive in tolerirane«.

Pomembno je omeniti predvsem pluralizacijo družinskih vlog, predvsem očetovske, kjer je pomembna postmoderna novost »družbeno legitimna neprisotnost očetovstva« (Švab, 2001, str. 81). Pluralizacija družinskih oblik je ravno tisti dokaz, ki kaže, da se družina spreminja. Dober primer za to so nove oblike družin, kot so istospolne in enostarševske družine ter kohabitacije (prav tam).

4.1.1. Protektivno otroštvo

Na začetku je smiselno, da se vprašamo, kdo sploh je otrok? In odgovor sem našla v Konvenciji o otrokovih pravicah (november 1989), kjer v 1. členu piše, da je »otrok vsako človeško bitje, mlajše od osemnajst let, razen če zakon, ki se uporablja za otroka, določa, da se polnoletnost doseže že prej«.

Avtorica Zidar (2003) razloži, da otrok ni pravni subjekt zato, ker zanj veljajo drugačna zakonska določila in obravnave, in ni politični subjekt zato, ker nima volilne pravice. Otrok tako velja za »neoblikovano, nedoraslo, "nedolžno" bitje, ki še je v procesu obveznega šolanja, ki ni formalno sposobno prevzemanja odgovornosti za svoja dejanja, in za katerega vsaj de iure velja, da ga je potrebno povsem zaščititi. V sodobnosti je otroštvo sfera zaščitenosti in nedolžnosti, ločenosti od politične sfere, javne sfere in od dela« (Zidar, 2003, str. 359).

Nekoč otrok ni veljal za subjekt potrebnega zaščite, ampak so ga po obdobju, ko je postal neodvisen od skrbnice, uvrščali kot enakovrednega odraslim (Aries, 1991). Protektivno otroštvo se torej kaže v »intenzivni skrbi za otroke, njihovo blaginjo, izobraževanje ipd.« (Švab, 2001, str. 135). Pomeni, da otroka pojmuje kot individualno bitje, kar zagotovi ugodnejše razmere za otrokov razvoj, kjer pa hierarhični odnosi med otroci in starši niso več nujne za dobro vzgojo. Pojav protektivnega otroštva je povezan tudi z zadovoljevanjem otrokovih potreb že v prenatalnem obdobju. Tako lahko opazimo, da se pojav protektivnega otroštva začne še prej, še predno je otrok sploh rojen, npr. preko ultrazvokov, ki staršem omogočajo aktivno sodelovanje pri nosečnosti, kar pa se kaže predvsem v vse večji prisotnosti očetov na ultrazvočnih pregledih, ki jih tudi lahko zabeležijo na kakšen medij (Rener idr., 2006).

Tako lahko opazimo, da je otroštvo danes v sferi zaščitenosti, nedolžnosti, ločenosti od politične, javne sfere in dela. Vsi ti pojmi pa označujejo družbeni konstrukt »protektivnega otroštva«⁸. Pomembno vlogo pa igra tudi čas in kulturno okolje otroštva, kar posledično prinaša velike razlike. Potemtakem je bolje govoriti o »različnih konstrukcijah otroštev in ne otroštva« (Zidar, 2003, str. 359).

5. ISTOSPOLNE DRUŽINE- MAVRIČNE DRUŽINE

*»Družine, v katerih otroci živijo z dvema lezbičnima mamama ali dvema gejevskima očetoma, imenujemo mavrične družine«
(Maxeiner in Kuhl, 2012).*

Danes veljajo istospolne osebe za tiste, ki imajo zagotovo težave. Dejstvo je, da morajo istospolni preiti skozi različne stresne situacije, ki so jim za petami celo življenje. »Ponotranjena homofobična stališča družbe v zvezi z gejevskim in lezbičnim starševstvom se pri posameznih gejih in lezbijkah lahko izrazijo kot občutenje, da enostavno »niso za otroke«, ali kot prepričanje, da je biti starš v nasprotju z njihovo spolno usmerjenostjo« (Urek, 2005, str. 166).

⁸ Ta družbeni konstrukt prevladuje v zahodnih kulturah.

Področje novih oblik družin, ki je danes v Sloveniji tabu, je zagotovo istospolna družina. Pomembna razlika je ta, da gre tukaj za "socialno starševstvo" (Zaviršek, 2009), druga pomembna razlika pa je, da so te družine danes še vedno neenakopravne nuklearni družini, »saj že istospolni odnosi niso sprejeti kot del različnosti vsakdanjega življenja« (Bercht, str. 23). Tako vidimo, da so istospolni parterji zamajali to predpostavko, da ne morejo imeti družine. Vendar pa je pomembno poudariti, da istospolnim partnerjem nobena zakonodaja ne more preprečiti, da ne »bi imeli svojih družin in v njih vzgajali svojih otrok« (Urek, 2005, str. 163).

Zavedati se moramo, da danes že obstajajo otroci, ki živijo v »dopolnjenih istospolnih družinah« (Urek, 2005, str. 163), kar pomeni, da je eden od partnerjev biološki starš tega otroka, druga oblika pa je ta, da otroci živijo v »načrtovanih istospolnih družinah« (Urek, 2005, str. 163), kjer sta partnerja načrtovala otroka in ga tudi dobila z nadomestnim materinstvom ali umetno oploditvijo.

Avtoric Zaviršek in Sobočan (2012) pravita, da postajajo otroci v mavričnih družinah posebna (nova) družbena skupina in so, skupaj z mladimi istospolnimi osebami, postavljeni v vlogo žrtve, »to pa je že samo po sebi diskriminacija, ki se na površju zdi kot "razumevajoča drža drugega", v resnici pa gre za skrito obliko homobofije« (prav tam, str. 18).

Če je družba nekoliko prizanesljivejša do lezbičnih družin, to ne moremo trditi za gejevske. Geji so deležni večje stigme kot pa lezbijke, saj že v splošnem velja, da svojih otrok ne bodo imeli nikoli in jih lahko dobijo samo z nadomestnim materinstvom, posvojitvijo ali rejništvom. Tako lahko vidimo, da je gejevsko starševstvo še vedno bolj tabuizirano področje⁹ (Urek, 2005).

5.1. Legalizacija istospolnih družin

Obstaja kar nekaj argumentov, zakaj so ljudje proti temu, da bi se tudi takšne družine legalizirale in pravno priznale. Lahko jih razdelimo v sledeče skupine (Urek, 2005):

⁹ Zanimiv je podatek Statističnega urada RS (junij 2012), kjer so do sedaj v letu 2011 zabeležili največ registriranih istospolnih partnerskih skupnosti, in sicer 7 moških in 8 ženskih, dve leti (junij 2010) prej je bilo registriranih 11 istospolnih skupnosti, od tega 7 moških in 4 ženske.

- 1) Otroci istospolnih staršev naj bi imeli težave pri razvoju svoje spolne identitete, imeli pa naj bi tudi več osebnostnih in vedenjskih težav.
- 2) Bili naj bi tarča diskriminacije zaradi spola svojih staršev.
- 3) Takšno življenje naj bi bilo otrokom vsiljeno.

Avtorica Švab (v Renner idr., 2006) pa razdeli argumente na štiri skupine:

- 1) Istospolno usmerjeni partnerji ne morejo zaploditi otroka po naravni poti, zato so takšna razmerja »za življenje zaprta« (prav tam, str. 144).
- 2) Lezbične matere in gejevski očetje so grožnja za otroke, saj se v splošnem verjame, da bodo svoje otroke vzgojili v istospolno usmerjene osebe, po drugi strani pa se izpostavlja, da takšni starši svoje otroke zlorablajo. Pri tem ni zanemarljiva vloga medijev, ki enačijo pedofilijo in homoseksualnost.
- 3) Otroci bodo imele težave pri oblikovanju spolne identitete
Morda je na tem mestu primerno, da izpostavim razmišljanje Golombok (2000, v Urek, 2005), ki pravi, da je pri proučevanju različnih oblik družin potrebno ločevati med spolno identiteto (ali razmišljam o sebi kot ženska ali moški), spolnimi vlogami (kaj se pričakuje od mene v smislu spolnega vedenja) in spolno usmerjenostjo. Nadalje pa avtorica Švab (2006) poudari, da vlogo moškega in ženske spoznavajo skozi celotno otroštvo, ne samo v družini.
- 4) Otroci bodo diskriminirani s strani okolja.

Tem argumentom pa lahko damo nadpomenki, in sicer, da so »takšne družine nenaravne in da geji in lezbijke zaradi svoje patološkosti predstavljajo grožnjo otrokom« (Urek, 2005, str. 164).

V Sloveniji je od leta 2006 mogoča registracija istospolne skupnosti, kar pa ne pomeni, da so te družine enakopravne heteroseksualnim, večji problem je, da okolje v Sloveniji do takšnih družin ni strpno (Bercht, 2006). S tem se strinjata tudi avtorici Zaviršek in Sobočan (2012), ki še poudarita, da so predsodki, strah in nestrpnost tako močni, da te družine izključujemo na simbolni, pravni in tudi družbeni ravni, čeprav ni dokazov, da bi bili otroci teh družin v slabšem položaju kot otroci tradicionalnih družin ali da bi bili prikrajšani za oblikovanje odnosov med njim in starši. Kot protiargument je potrebno navesti tudi, da je potrebno

razlikovat med spolno identiteto, spolnimi vlogami in spolno usmerjenostjo (Golombok, 2000, v Urek, 2005).

5.2. Socialno starševstvo

»Nebiološki starši v mavričnih družinah so pravno še zmeraj nevidni. To hkrati ustvarja in vzdržuje kulturne drže do neheteroseksualnih družin in partnerstev, ki žal še vedno oblikujejo družbeno nezaželeno obliko družinskega življenja« (Zaviršek in Sobočan, 2012, str. 37).

Socialno starševstvo lahko definiramo tudi kot družbeni odnos med odraslim in otrokom, kjer ni krvne povezave, ampak je socialno - čustvena in se navezuje tudi na ekonomsko odgovornost, ki jo ima odrasli do otroka. Zajema tudi opravljanje starševskih funkcij v daljšem časovnem obdobju, zato so odrasli za otroka "pomembni drugi". Nekateri so prepričani, da v takšnih primerih ne govorimo o razmerju otrok - starš (Zaviršek, 2009).

Ločnico med biološkim in socialnim starševstvom pa lahko določa tudi odločitev, ali bo otrok poznal biološkega starša ali ne. Če je darovalec znan, je lahko opredeljen kot biološki oče, ni pa aktivno vključen v vzgojo in življenje otroka. Lahko pa se biološkega očeta tudi aktivno vključi v otrokovo življenje (Švab, 2007).

»Odgovorni starš se ne more več skriti pod pokrivajoča konstrukta, kaj je "mama" in kaj "oče", temveč mora v starševskem ravnanju ustvariti odnos, ki bo omogočil otroku varno navezanost, samospoštovanje, priznanje institucij avtoritete, avtonomijo, rast in svobodo« (Zaviršek in Sobočan, 2012, str. 57).

5.3. Posvojitve otrok v istospolno usmerjenih zvezah

Avtorica Sobočan (2011) o posvojitvah pravi, da bodo polemike o tem, ali naj istospolni pari posvojijo otroke ali ne, verjetno potekale tako dolgo, kot bosta obstajali dve strani ljudi: podporniki in nasprotniki. Vendar pa je najpomembnejše, da so si številna mednarodna strokovna združenja v mnenju enotna - vsa se strinjajo z namestitvijo otroka v istospolne družine, bodisi v obliki rejništva ali posvojitve. V tem času bi morali dati prednost predvsem premisleku o koristi otrok, ki že živijo v takšnih družinah in veliko pozornosti posvetiti urejanju njihovih pravic in položaja.

»Najpogostejša razlika med istospolnimi in različnospolnimi starši je le bolj enakovredna delitev dela in starševskih obveznosti« (Flaks idr., 1995, Reimann 1997, Chan idr., 1998 b, Stacey, Biblarz 2001, Tuten, August 2006 v Sobočan, 2011, str. 372). Pomembno je izpostaviti tudi sledeče: »Študije so tudi pokazale, da so v družinah lezbijk, v katerih se je otrok rodil v lezbični zvezi, odnosi med starši in otrokom kakovostnejši« (Flaks idr., 1995, Brewaeys idr., 1997, Golombok idr., 1997 v prav tam).

Na žalost v Sloveniji še vedno vlada prepričanje, da otrok za zdrav razvoj potrebuje starše moškega in ženskega spola, zato je logično, da imamo v zvezi s tem pomisleke in strahove. Najpogostejši so tisti, da bodo ti doživeli negativne vplive s strani okolja. Vendar pa ni nobenih empiričnih dokazov o tem, da bi bili istospolni starši slabši kot heteroseksualni (to potrjujejo na Ameriškem pediatričnem združenju (Perrin, 2002 v Sobočan, 2011) in Ameriškem psihološkem združenju (2005, v Sobočan, 2011)).

5.4. Očetovstvo v lezbičnih družinah

Morda se na prvi pogled zdi, da očetovstvo in lezbične družine ne gredo skupaj, vendar pa temu ni tako. Avtorica Švab (2007) je napisala zanimiv članek o očetovstvu v lezbičnih družinah, kjer lepo opiše, da lezbične družine rušijo družinski sistem, ki je v domeni heteroseksualnih družin. Pomembno je izpostaviti, da se dandanes veliko samskih istospolno usmerjenih oseb (ne glede na to, ali so geji ali lezbijke) odloča za otroke in s tem tudi za družinsko življenje, kakršnega pripisujemo tradicionalnim družinam.

Sedaj pa bom podala odgovor na vprašanje, kako lahko gresta očetovstvo in lezbične družine z roko v roki. »Lezbične družine tukaj redefinirajo očetovsko vlogo, na primer pri vprašanju dejanske prisotnosti oz. vpletenosti očeta darovalca sperme v družinsko življenje oz. v vzgojo ter nego otrok v vsakdanjem življenju« (Švab, 2007, str. 145). In ravno z darovanjem sperme se srečata dominantni diskurz očetovstva in dejstvo, da so s tem na novo opredelili te diskurze, v kontekstu lezbičnega starševstva. Tam, kjer je darovalec vpleten v starševanje, pa »se beseda "oče" uporablja le kot izraz, s katerim se loči od obeh mater, ne pa toliko za razločevanje vlog, ki ju on kot oče in biološka mati imata« (Švab, 2007, str. 150).

Posebna oblika starševanja med lezbičnimi in gejevskimi pari pa je t.i. sostarševanje (co-parenting), kar pomeni, da se lezbijke odločijo, da bo darovalec sperme gej, kar predstavlja

gejem pomembni dogodek, saj lahko na ta način dobijo priložnost, da tudi sami postanejo očetje (Švab, 2007).

6. ENOSTARŠEVSKÉ DRUŽINE

»Vse družine ne živijo tako kot Lanova družina. So družine, kjer otroci živijo samo z mamo ali samo z očetom. Tako kot Katarina«
(Maxeiner in Kuhl, 2012).

Enostarševske družine so zelo poseben tip družin, saj otrok živi samo z mamo ali samo z očetom (Wang in Li, 2012). Tanja Rener v svojem intervjuju (2003) z naslovom "Enostarševske družine niso nepopolne družine" izpostavi, da ni dokazov, da bi bila vzgoja v enostarševskih družinah drugačna, problem je le, da so te vrste družin prikrajšanje za marsikaj. Tako te družine navadno živijo v težjih življenjskih pogojih (tako na področju ekonomskega kot tudi socialnega) in so zato tako drugačne, ne pa zato, ker bi vzgajale nepopolne otroke.

Delež enostarševskih družin se je od 70. let naprej povečeval in veliko žensk se je zavestno odločalo za takšno obliko življenja. Istočasno se je potem pojavila potreba po zamenjavi termina "nepopolna družina" s terminom "enostarševska družina". Pojem "samohranilska družina" pa zna bit zavajajoč, kadar ima otrok redne stike s staršem, ki živi ločeno od otroka in si deli tudi vzgojo s staršem, ki živi z otrokom, opozarja avtor Sieder (1998).

Na spletni strani Statističnega urada Republike Slovenije sem prišla do naslednjih podatkov, ki so bili objavljeni maja 2012: Enostarševske družine predstavljajo četrtno vseh družin v Sloveniji (v letu 2002 jih je bilo 18,7 %), od tega je družin mater z otroki 21,1 %, družin očetov z otroki pa 4,1 %. V primerjavi z letom 2002 se je število družin mater z otroki povečalo za tretjino, število družin očetov z otroki pa za skoraj dve tretjini.

7. LOČENE (RAZVEZANE) DRUŽINE

»Odkar sta se starša ločila, dela Katarinin oče v drugem mestu.

Katarinina mama in oče sta jezna drug na drugega.

Najraje se sploh ne bi več pogovarjala. /.../

Tudi Mijina starša sta se ločila, vendar se še vedno dobro razumeta«

(Maxeiner in Kuhl, 2012).

Statistika kaže, da se tretjina zvez konča z ločitvijo in v vsaj polovico od njih so vpleteni otroci. Zavedati se moramo, da ločitev pusti posledice tako na starših kot tudi otrocih. Stereotipno je zakoreninjena predstava, da se ločijo tisti pari, ki imajo med seboj konflikte, slabo komunicirajo med seboj ali pa med seboj ne sodelujejo, vendar pa to ni pravilo za vse razveze. Nekateri se ločijo zaradi zmanjševanja ljubezni in medsebojnega spoštovanja, seveda pa ne gre prezreti razlik v življenjskih stilih in vrednotah (Kelly, 1987 v Topolovec, 2010).

Avtorica Eskind Moses (2013) piše, da so med samim procesom ločitve, starši preveč preobremenjeni z ostalimi stvarmi in na otroka velikokrat pozabljajo. Vendar pa je ravno on tisti, ki je brez dvoma najbolj vpleten v odločitev, ki jo starša sprejmeta. Predšolski otroci za ločitev velikokrat krivijo sebe¹⁰, šolski otroci so dovolj stari, da se že zavedajo, da zaradi ločitve trpijo in lahko občutijo zavrnitev od starša, ki ga zapušča¹¹. Najstniki lahko ločitev doživijo z ekstremnim nihanjem razpoloženja, lahko občutijo tudi anksioznost ali padejo v depresijo. Zgodí se lahko, da enega starša povelíčujejo, drugega pa krivijo za ločitev. Pomembno je, da otroku iskreno povemo za ločitev in da tega ne more preprečiti, saj ga negotovost lahko pusti v dvomih. Avtorica Rener (Rener idr., 2006), enako kot avtorica Eskind Moses (2013) poudari, da je pri ločitvah pomemben faktor starost otrok, saj mlajši za ločitev krivijo sebe, starejši pa odrasle. Rener (2003) je še povedala, da je razvez v Sloveniji relativno veliko, vendar pa so še zmeraj v evropskem povprečju.

¹⁰ To lahko pelje v močenje postelje ali celo agresijo.

¹¹ Pojavijo se lahko psihosomatske težave.

8. EMPIRIČNI DEL

OPREDELITEV PROBLEMA

Pojmovanje družine in sam pojem "*družina*" sta se skozi čas spreminjala zaradi kulturnih, socialnih in gospodarskih sprememb. Okoli teh sprememb je veliko diskusij in polemik, kjer se krešejo mnenja različnih strokovnjakov, ki razglabljajo o tem, kdo in kaj opredeljuje družino danes. Pojem družine danes ni več enoznačen in nekateri avtorji zastopajo stališče, da bi bilo bolje govoriti o družinskih razmerjih ali življenjskih skupnostih.

CILJI

Namen diplomskega dela je seznanitev s pojmom "*družina*". Na podlagi različnih virov raziskala, kaj vse ta pojem danes zajema ter opredelila "nove" vrste družin in razmerij. V empiričnem delu me zanima, kako srednja generacija opredeljuje družino in koliko je strpna do različnih sodobnih vrst družin, saj je to generacija, ki je odraščala z drugačnim pojmovanjem družine kot današnji mladi odrasli.

RAZISKOVALNA VPRAŠANJA

Kako pripadnik oziroma pripadnica srednje generacije razume pojem družine?

Kako pojmovanje in razumevanje družine povezuje z lastno izkušnjo svoje izvirne družine?

Kakšen je njen/njegov odnos do homoseksualnih družin?

Kakšno predstavo, fantazijo ima o bodoči družini svojega otroka?

RAZISKOVALNA METODA

Priložnostni vzorec: poročen par srednjih let

Pripomoček: polstrukturirani intervju.

Postopek: pogovarjala se bom s parom (moški in ženska), ki imata dva otroka, stara 10 in 12 let.

Obdelava podatkov: Podatke bom obdelala s postopkom za kvalitativno obdelavo podatkov, intervju bom dobesedno prepisala, kodirala in spoznanja utemeljila v utemeljeni teoriji.

8.1. Utemeljena teorija

1. KATEGORIJA: KONCEPT TRADICIONALNE DRUŽINE

Vzgojni stil, odnosi med člani družine, družinske vrednote in vloge v družini v njuni družini

Na začetku intervjuja sem se osredotočila na njuno sedanjo družino, kjer sem poizvedovala o njunem vzgojnem stilu, odnosih, vrednotah in vlogah v družini.

Začeli smo z vzgojo in na tej točki intervjuvanec navaja, da se trudi, da je njegova *»vzgoja takšna, da ni preveč stroga in da ne omejuje otrok, ampak da vesta kaj lahko in kaj ne«*, kar v praksi pomeni, da se z njimi veliko pogovarja in si vzame čas, če imata kakšne težave *»občasno pa seveda pade tudi kakšna kazen, da še to poudarim. Ni samo pohval in popuščanj«*. Podobno mnenje ima tudi intervjuvanka. Ona pravi, da se trudi, da otroka ne razvaja preveč, čeprav misli, da dela ravno to. Doda še: *»Pa sedaj, ko sta še majhna, se trudim, da vesta, kaj lahko in kaj ne ter jima dajem razne popotnice za naprej v življenju«*. Tako lahko vidimo, da ona pripisuje pomembno mesto temu, da se otroka naučita, kaj lahko počneta in kaj ne.

Tudi ona daje mejam pomembno mesto v otrokovem življenju, z njima se veliko pogovarja in jima postavlja meje, včasih tudi kazni, če je to potrebno. Tako lahko opazim, da imata starša v vzgoji otrok zelo podobno mišljenje in razmišljanje. Oba posvetita veliko svojega časa otrokom, obenem pa pazita, da otrokoma postavljata meje in posledično tudi kazni, če kakšno mejo prestopita. Pomembno se mi zdi, da je njuna vzgoja enotna, saj v tem primeru otroci niso zmedeni glede pravil in mej.

Pomembno mesto predstavljajo tudi odnosi med člani in družinske vrednote, ki so tudi temelj vsake družinske skupnosti. Intervjuvanec pravi, da so družina, ki *»se zelo dobro razume med seboj, si pomaga in podpira«*. Intervjuvanka je poudarila še sledeče: *»Torej, smo družina, ki je med seboj povezana, zelo radi preživljamo čas drug z drugim in se zelo razumemo. /.../ Ravno zaradi tega veliko potujemo in hodimo na razne izlete, sprehode. V bistvu je to način, da si rezerviramo čas samo zase«* ter *»Za svoje otroke si želim družino, ki se bo spoštovala in si stala ob strani kot mi«*. Veliko pove tudi naslednji stavek: *»Kar se pa tiče vrednot pa cenimo iskrenost in spoštovanje, predvsem to no«*.

Iz vsega povedanega sklepam, da se pojmujejo kot povezana družina, v kateri ima preživljanje skupnega časa pomembno mesto v družinskem življenju. Cenijo tudi iskrenost, spoštovanje in medsebojno podporo.

Kar se tiče vlog, sem dobila sledeče odgovore: *»Ja tak je, da žena skrbi za otroka, pač kar se tiče šole pa kuha, čisti hišo. Pa te ženske stvari, jaz pa se bolj posvečam delu in moškim stvarem, ravno včeraj sem štrihal ograjo«* (intervjuvanec). Intervjuvanka pa je podala sledeč odgovor: *»Vloge so razdeljene precej klasično al kak se naj izrazim. Jaz skrbim za otroke, da naredijo potrebno za šolo, jim pomagam, z njimi hodim po nakupih, mož pa je bolj posvečen delu in skrbi, da je okolica doma urejena, da so plačane položnice in vse kar spada k moškim opravilom«*.

Iz povedanega lahko sklepam, da so vloge razdeljene tradicionalno. Žena skrbi za otroke in gospodinjstvo, mož pa še vedno nosi vlogo tistega, ki skrbi za fizična dela, položnice in okolico. K temu bi dodala, da pa poleg te klasične delitve vlog, oče še vedno skrbi za otroke in jim posveča svoj čas, kar lahko podkrepim z odgovorom moškega, da je vzgoja takšna, da se *»pogovarjam in si vzamem čas, če imata kakšne težave«*. Tako lahko opazim v tej družini fenomen novega očetovstva (Rener idr., 2006) in tudi protektivno otroštvo, saj mama in oče načrtno skrbita za blaginjo svojih dveh otrok (Švab, 2001).

Tradicionalna družina

Intervjuvanec je kot otrok živel z očetom in mamo, bil je edinec. Ob vprašanju, kaj se najprej spomni, če mu rečem "družina", mi odgovori: *»Ata, mama, otroci. Zdaj po novem sem spadajo tudi enostarševske družine in ostale, kolikor vem«*. Intervjuvanka je odgovorila, da se ob tem vprašanju najprej spomni na družine, kjer *»živijo skupaj otroci in starši (malo premora) pa sedaj sem se spomnila, da bi sem lahko uvrstila tudi družina, ki niso te klasične, torej homoseksualne in vse druge oblike, ki niso klasična družina«*. Tudi njena primarna družina je tradicionalna družina, ki so jo sestavljali oče, mama in njena sestra.

Zato ker oba izhajata iz tradicionalnih družin, ni nič nenavadnega, da sta najprej pomislila na starše in otroke ob zgornjem vprašanju. Je pa še potrebno omeniti tudi, da sta se navezala tudi na nove oblike družin, verjetno zato, ker se o tem zadnje čase veliko govori. Delno

menim, da je temu tako tudi zato, ker že imata, kot povesta, izkušnje z novimi oblikami družin in sta se jih spomnila.

V krogu prijateljev imata največ tradicionalnih družin, kar intervjuvanec potrdi z odgovorom: *»Nekaj jih je ločenih in na novo poročenih, nekaj je enostarševskih, prevladujejo pa klasične družine«*, medtem ko intervjuvanka poda drugačen odgovor: *»Vsaj v mojem krogu kolegic jih je res veliko ločenih in so sedaj same z otrokom /.../«*. Iz teh dveh odgovorov lahko zagotovo sklepam, da nekatere nove oblike družin že poznata, saj sta se z njimi že večkrat srečala. Predvsem ločene, reorganizirane in enostarševske so tiste, ki jih izpostavita. Istočasno pa sem pri tem zaznala tudi naklonjenost tem družinam, saj predvidevam, da imata z njimi pretežno pozitivne izkušnje.

Iz vsega napisanega lahko sklenem, da je družina intervjuvancev tradicionalna, kar lahko delno pripišemo tudi njuni primarni družini. Skozi intervju se njuna družina jasno oriše preko razdelitve družinskih vlog, vrednot in vzgojnim stilom. V vzgoji sta enotna in dobro vesta, kaj želita z vzgojo doseči in to dosejata skupaj, tako da sta si pri tem tudi v oporo. Po drugi strani pa je zaznati sodobne vplive, kot je fenomen protektivnega otroštva in elemente fenomena novega očetovstva.

2. KATEGORIJA: NOVE OBLIKE DRUŽIN

Predsodki, osebna prepričanja in homofobija

Intervjuvanec je izpostavil, da ni naravno, da imata dva istospolna partnerja otroka, intervjuvanka pa izpostavi, da jim ni biološko usojeno imeti otroke. Opazim lahko, da sta oba izpostavila pomembnost biološkega faktorja in to se sklada tudi z argumenti proti istospolnim družinam, ki jih izpostavijo avtorice Rener, Sedmak, Švab in Urek (2006, str. 144), kjer eden izmed argumentov pravi, da istospolno usmerjeni partnerji ne morejo zaploditi otroka po naravni poti, zato so takšna razmerja *»za življenje zaprta«*. Menim, da je s tem povezano tudi osebno prepričanje, kjer intervjuvanec pove: *»Otrok mora imeti mamo in očeta, da lahko živi normalno življenje«*. Intervjuvanka poda naslednji odgovor: *»Dva partnerja istega spola ne moreta vzgajat otrok«*. Ponovno opazim, da sta si oba v svojem mišljenju zelo podobna in menita, da istospolni partnerji niso primerni starši za vzgojo otrok.

Kar bi še posebej izpostavila v intervjuju, je homofobija. Zaznala sem jo v sledečih odgovorih intervjuvanca: *»Če bi jih začeli sprejemati, potem bi bili na svetu še sami istospolno usmerjeni«*. Menim, da se za tem skriva strah pred tem, da bi istospolni zavladovali v družbi, kjer je heteroseksualnost vladajoča. Homofobijo zaznam tudi v slednjem stavku: *»To so si pa res sami krivi. Zakaj pa grejo z glavo skozi zid pa izzivajo celotno družbo«*. Na tej točki je moj sogovorec opral družbo krivde za njihovo nesprejemanje, saj so oni tisti, ki drezajo vanjo in posledično povzročajo svoje težave.

3. KATEGORIJA: NOVE OBLIKE DRUŽIN

Moj pogovor z njima je bil osredotočen predvsem na nove oblike družin, kar je tudi osrednja tema mojega diplomskega dela. Intervjuvanec je med nove oblike družin uvrstil istospolne, enostarševske, ločene in reorganizirane, *»ko se ločenci na novo poročijo«*. Iz intervjuja je jasno razvidno, da istospolnih družin ne sprejema, medtem ko je bil odgovor na vprašanje, kakšno mnenje ima o staršu samohranilcu, takšen: *»Oh, ti ljudje se mi pa smilijo. Takšna situacija je zelo neprijetna in stresna«*.

Opazim lahko, da sprejema enostarševske družine veliko bolj kot pa istospolne. Zakaj je temu tako, lahko morda deloma pripišem krogu, v katerem se giblje, saj je v njegovem krogu poznanstev nekaj reorganiziranih in enostarševskih družin.

Tudi njegova partnerka med nove oblike družin uvrsti v prvi vrsti istospolne, nato pa še ločene, enostarševske in reorganizirane. Tudi pri njej sem zaznala nesprejemanje istospolnih družin ter sprejemanje ostalih. Na vprašanje, kaj meni o enostarševskih družinah, je odgovorila: *» /.../ veliko ločenih in so sedaj same z otrokom, kar je res grozen stres, tako za otroka kot žensko in tega res ne privoščim nobeni«*.

Opazim lahko, da imata oba do ločenih, enostarševskih in reorganiziranih družin drugačen odnos kot do istospolnih. Do ostalih čutita neko empatijo, kar pa pri istospolnih družinah ni prisotno.

Otrokov razvoj kot argument proti istospolnim družinam

Intervjuvanka je mnenja, da takšne družine niso primerne za otrokov razvoj, kar pove v naslednjem odgovoru: *»Glede homoseksualnih družin sem rahlo skeptična glede razvoja za otroka«*.

S tem odgovorom lahko podkrepim mnenje avtorice Sobočan (2011), ki pravi, da je v Sloveniji še vedno močno prepričanje, da sta za otrokov razvoj potrebna starša dveh različnih spolov, ne enakih.

4. KATEGORIJA: ISTOSPOLNE DRUŽINE

V našem intervjuju smo se veliko ukvarjali predvsem z istospolnimi družinam, zato jim v svojem empiričnem delu posvečam svojo kategorijo.

Otroci istospolno usmerjenih staršev

Ob vprašanju, zakaj ne odobravata istospolnih družin, je intervjuvanec odgovoril: *»Ne mi govorit, da lahko dva homoseksualca vzgojita heteroseksualca. To ni logično. /.../ Pa ubogi otrok v šoli, verjetno bi bil ves čas na tapeti za zbadanje«*. Intervjuvanka je odgovorila takole: *»Pa precej logično je, a ni? Dva moška ali dve ženski lahko vzgojita samo homoseksualca, ker otrok nima drugih modelov za posnemanje. Pa še nekaj me skrbi. Kako se drugi otroci obnašajo do tega otroka, ko reče, da imam dve mami ali dva očeta. To lahko slabo vpliva na otroka in mu lahko uniči celo življenje«*.

Menim, da ta dva odgovora jasno kažeta argumente proti temu, da bi imeli istospolni partnerji otroke in kot lahko zasledim v teoriji, so to v splošnem tudi eni izmed argumentov proti legalizaciji istospolnih družin. Avtorica Švab (v Rener idr., 2006) razdeli argumente na štiri skupine in med njimi sta tudi ta, da se verjame, da bodo istospolni partnerji svoje otroke vzgojili v istospolno usmerjene osebe in da bodo imeli otroci težave v oblikovanju spolne identitete ter da bodo diskriminirani. S tem se strinja tudi avtorica Urek (2005), ki med argumente proti legalizaciji istospolnih družin prišteva težave pri oblikovanju spolne identitete otroka in diskriminacijo otroka zaradi svojih staršev. Se mi pa zdi pomembno še enkrat izpostaviti mnenje avtorice Golombok (2000, v Urek, 2005), ki pravi, da je pri proučevanju različnih oblik družin potrebno ločevati med spolno identiteto, spolnimi vlogami in spolno usmerjenostjo. Ker je večini ljudi to isto, menim, da je to lahko tudi eden izmed problemov, zakaj ljudje mislijo, da bo tudi otrok istospolno usmerjen.

Posvojitve otrok v istospolne družine

Posvojitve otrok v istospolne družine - da ali ne? Menim, da je to vprašanje, s katerim se družba zadnje čase precej ukvarja in se bo ukvarjala tako dolgo, dokler bodo na svetu

obstajala različna mnenja o istospolni usmerjenosti (Sobočan, 2011). S tem sem se pogovarjala tudi s svojima sogovorcema, saj me je zanimalo tudi njuno mnenje glede tega.

Intervjuvanca sta že skozi intervju dala jasno vedeti, da zanju otrok v istospolno družino ne sodi. Intervjuvanka je mnenje izrazila skozi ta odgovor: *»Ne vem, teh družin res ne odobravam, še manj pa to, da lahko posvojita otroka«*. Verjamem, da imamo na to temo veliko pogledov in različnih mnenj, je pa pomembno, da izpostavim razmišljanje avtorice Sobočan (2011), ki v svojem članku piše, da je najbolj pomembno, da so številna mednarodna strokovna združenja mnenja, da se otroka lahko namesti v istospolne družine, saj ni nikjer nobenih empiričnih dokazov, da bi bili istospolni starši slabši kot heteroseksualni.

Istospolno usmerjene osebe

Moja sogovorca sta v intervjuju izpostavljala tudi njun odnos do istospolno usmerjenih oseb. Intervjuvanec je rekel, da bi dve ženski še sprejel, dva moška pa nikakor.

Pomembno se mi zdi izpostaviti, da sta oba izpostavila, da bi istospolne osebe sprejela vse dokler ne bi bilo otroka. Intervjuvanec je to povedal na tak način: *»Pa okej, kot ljudi še nekak, ampak da imata otroka, to pa ne«*. Na tej točki lahko opazim pri njegovem mišljenju kontradikcijo, ki se kaže v teh dveh odgovorih, v katerih sem zaznala odnos do istospolno usmerjenih oseb: *»/.../ dve ženski še nekak, ampak dva moška, daj no, to ne gre«* ter *»Pa okej, kot ljudi še nekak, ampak da imata otroka, to pa ne«*. Na tej točki težko naredim zaključek, ali intervjuvanec sprejema samo ženske istospolno usmerjene osebe ali oboje, lahko pa predpostavljam, da jih sprejema, ampak samo do meje, ko ni vključen otrok.

Če lahko zaključek pri intervjuvancu samo predpostavljam, pa je intervjuvanka mnenje izrazila jasno v tem odgovoru: *»Dokler sta sama/sami, ni problema, ko je pa enkrat otrok posredi, potem pa verjetno ne bi morala imeti do njiju enak odnos in bi prekinila to prijateljstvo«*. Pri njej je jasno, da jih kot osebe sprejema, istospolne družine pa ne, kar se lepo orisuje skozi celoten intervju.

Odnos do istospolne usmeritve svojega otroka in vživljanje v vlogo hčere istospolnih staršev

Naš pogovor je nanesele tudi na temo istospolne usmerjenosti svojega otroka. Na to temo sem se pogovarjala z intervjuvancem, ki mi je rekel, da ima pomislek o tem, ali bi sprejel

svojega otroka in partnerja v družino. Vendar pa je svoj pomislek tekom intervjuja razjasnil in podal sledeč odgovor: *»/.../ morda bom sedaj deloval zelo nesramno in ne spoštljivo, ampak verjetno bi se otroka odrekel. Vem, težke besede, ampak preko sebe ne bi mogel iti, to vem zagotovo«.*

Opažam, da je njegovo nasprotovanje istospolni usmerjenosti tako močno, da bi se odrekel lastnemu otroku. Morda lahko iz tega naredim zaključek, da je njegova homofobija tako močna, da bi negativno vplivala na njegovega otroka in ga tako prizadela, kot to prizadene veliko istospolno usmerjenih. Pomembno se mi zdi, da so starši tisti člen, ki otroku ob takšnih trenutkih stojijo v oporo, ker je življenje istospolnih oseb zelo naporno in polno ovir, predsodkov in zavračanj s strani širše družbe.

Pogovor z intervjuvanko pa je nanesele na vživljanje v vlogo otroka istospolnih staršev. Povedala mi je: *»Si ne morem zamisliti, da bi se to zgodilo meni. Verjetno bi imela celo življenje travme in nalepko, da sem hči homoseksualcev. Oh, sploh nočem o tem razmišljati«.* Menim, da je to samo še en dokaz več, da se ne strinja s tem, da bi imeli istospolno usmerjeni partnerji otroke.

DODATEK K EMPIRIČNEMU DELU

Približno dva meseca po intervjuju sem dobila klic s strani moje intervjuvanke, v katerem mi je povedala, da imata z možem željo spremeniti nekatere odgovore. Ko sem jo vprašala katere, so se ti nanašali predvsem na istospolne družine, saj *»sta bila z možem takrat obremenjena z veliko stvarmi hkrati in sta sedaj to prespala in ugotovila, da sprejemata istospolne družine kot vse ostale in naj imajo otroke«*.

Razložila sem ji, da imam diplomsko delo že skoraj končano in pripravljeno za oddajo ter da bi mi spreminjanje odgovorov prineslo veliko dodatnega dela, vendar pa sem tudi povedala, da če je nujna želja res ta, da se intervju izvede ponovno, potem moram to tudi upoštevati. Po kratkem premisleku je pristala na to, da odgovori ostanejo tako kot so, le da jima moram zagotoviti anonimnost¹².

Mislím, da je ta klic zelo lepo pokazal, da so odgovori v intervjuju odsev tistega trenutka in okoliščin, v katerem je intervju potekal in da bi sedaj, ob ponovnem intervjuju, verjetno dobila drugačne odgovore. Sama sem empirični del bazirala na teh odgovorih in rezultati so prav tako odsev mojega trenutnega stanja. Lahko bi se zgodilo, da bi tudi jaz ob ponovni analizi dobila drugačne zaključke. Povedati želim, da se empirije v mojem primeru ne sme jemati kot "tako je in nič drugače" in se je ne da posploševati na celotno populacijo, pač pa jo moramo upoštevati samo na primeru mojega vzorca.

¹² Že uvodoma sem jima povedala, da bo anonimnost zagotovljena, ker pa sem po tem klicu spoznala, da jima to veliko pomeni, v empiričnem delu pri odgovorih ne uporabljám niti izmišljenih imen, ampak intervjuvanec in intervjuvanka, s čimer sem jima omogočila visoko anonimnost.

9. SKLEP

Med pisanjem diplomskega dela sem spoznala, da je družina vse do danes prešla pomembne faze razvoja, v katerih se je spreminjala in izoblikovala do te meje, kakršno poznamo danes. Pri tem je prešla skozi krizo, ki je vplivala na tri segmente družinskega življenja: na starševstvo, zakon in družino na različne načine. V sklopu tega so nastale nove oblike družin, ki vnašajo v našo dokaj tradicionalno kulturo nekaj svežine in drugačnosti. Spremenilo se je starševstvo, v smeri, da so danes starši bolj vključeni v otrokovo življenje. Skrb za otroka je na prvem mestu. Medtem ko je očetovstvo stopilo v novo vlogo, pa materinstvo ostaja bolj kot ne nespremenjeno.

Ne glede na drugačnost je družina še vedno tista osnovna skupnost, ki daje posamezniku potrebno za preživetje, tako v fizičnem, duševnem kot tudi duhovnem smislu in posameznik se v družini lahko razvija le pod pogojem, da živi s soljudmi, ki ga spoštujejo in upoštevajo.

Drugačnost je vsekakor dobrodošla, če le ne bi v tej drugačnosti nove družine naletele na različna mnenja, ki so bodisi podpora ali pa ne. Tukaj mislim predvsem istospolne družine, ki so danes še vedno nekje na razpotju, saj jih spremljajo tako nasprotniki kot tudi podporniki. Avtorji podajajo kar nekaj razlogov, zakaj so istospolne družine v naši družbi osovražene. Če dobro premislim, lahko opazim, da prihaja do teh nesoglasij zaradi nepoznavanja terminov (spolna identiteta, spolna vloga in spolna usmerjenost niso enaki termini) in predsodkov, ki ji deloma podpihujejo tudi mediji. Sem pa bila presenečena, ko sem odkrila otroško slikanico, ki sta jo napisali avtorici Maxeiner Alexandra in Kuhl Anke, kjer nove družine približata na zelo zanimiv način tudi otrokom. Je pa sprožila veliko polemik v laični in strokovni javnosti. Odlomke iz njune knjige sem uporabila kot uvod na začetku vsakega teoretičnega dela o novih družinah.

Skozi empirični del sem spoznala, da so predsodki proti istospolnim družinam še vedno precej močni in mislim, da nas na tem področju čaka še dolga pot, preden bodo istospolne družine enakovredne ostalim. Menim, da bi se najprej moralo sprejeti istospolno usmerjene osebe kot enakovredne člane naše družbe.

Kar mi je bilo med pisanjem diplomskega dela zanimivo, je spoznanje, da so bile včasih ločene in enostarševske družine nekaj drugačnega. Predvsem zato, ker se je zakon smatral za večno zvezo in ko se je nekdo ločil ali dobil izvenzakonskega otroka in tako postal starš

samohranilec, je to pomenilo veliko sramoto družini. Za razliko od danes pa to ni nič več nenavadnega. Menim, da je v družbi začela prevladovati filozofija, da se najprej poskrbi za lastno srečo in zadovoljstvo ter tako postavljamo sebe pred vse ostalo.

Nove družine so po mojem mnenju nekaj pozitivnega, saj kot družba ne stojimo na mestu, ampak se spreminjamo in gremo naprej s tokom sprememb. Pomembno je, da se družba začne zavedati, da stare nuklearne družine več ne bomo mogli več vzpostaviti, ne glede na to, kolikor si za to prizadevamo. Zato je bolje, da se preneha zatiskanje oči in se sprejme vse družine za "svoje" ter tako omogočimo srečno življenje tudi tistim družinam, ki ne predstavljajo tradicionalne. Če bodo srečne one, potem ne vidim razloga, zakaj ne bi bil srečen tudi otrok, ki v njej živi.

10. LITERATURA

Aries, P. (1991). *Otrok in družinsko življenje v starem režimu*. Ljubljana: ŠKUC : Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Bercht, S. (2006). *Nove družine: enake, drugačne, enakopravne*. Pridobljeno s <http://www.bercht.si/Clanki/Silke%20Bercht%20-%20Nove%20druzine%20Enake%20Drugacne%20Enakopravne%20-%202006.pdf>

Brown, K. (2006). *An introduction to sociology*. Cambridge: Polity Press.

Cheal, D. (2008). *Families in today's world: a comparative approach*. London ; New York : Routledge.

Čačinovič Vogrinčič, G. (1998). *Psihologija družine*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Družina. (b.d.). V Slovar Slovenskega knjižnega jezika. Pridobljeno s <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>

Eskind Moses, M. (2013). Helping Children Endure Divorce. *Tennessee Bar Journal*, 49, 34-38. Pridobljeno s <http://ehis.ebscohost.com/nukweb.nuk.uni-lj.si/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=76616e94-ea79-4353-a923-20d7ed713172%40sessionmgr112&hid=101>

Keržan, D. (2008). *Spočetje novih oblik sorodstva*. Novo mesto: Goga.

Kompare, A., Stražišar, M., Dogša, I., Vec, T. in Curk, J. (2007). *Psihologija: dileme in spoznanja. Učbenik za psihologijo v 4. letniku gimnazijskega izobraževanja*- 1. izd., 2. natis. Ljubljana: DZS.

Konvencija o otrokovih pravicah. (november, 1989). Pridobljeno s http://www.mzz.gov.si/fileadmin/pageuploads/Zunanja_politika/CP/Zbornik/I. CRC - Konvencija_o_otrokovih_pravicah.pdf

Maxeiner, A. in Kuhl, A. (2012). *Vse naše družine: o otroku nove punce brata očetove nekdanje žene in drugih sorodnikih*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Potočnik, V. (2008). *Družina kot zveza: Družinske vezi v vrtincih sodobnosti*. Pridobljeno s http://www.teof.uni-lj.si/uploads/File/BV/BV-08-3-02-Potocnik-Druzina_zveza.pdf

Renner, T., Sedmak, M., Švab, A. in Urek, M. (2006). *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.

Renner, T. (31.5.2003). Enostarševske družine niso nepopolne družine. *Objektiv*. Pridobljeno s <http://www.dnevnik.si/objektiv/vec-vsebin/51900>

Sieder, R. (1998). *Socialna zgodovina družine*. Ljubljana: Studia humanitatis, ZRC.

Sobočan, A. M. (2011). Enostranske posvojitve v istospolnih družinah v praksi socialnega dela. *Socialno delo*, 50, 369- 423. Pridobljeno s <http://search.proquest.com.nukweb.nuk.uni-lj.si/socscijournals/docview/923627505/fulltextPDF/13E32B3684D98AACFA/25?accountid=16468>

Statistični urad Republike Slovenije. (junij 2010). Pridobljeno s http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3245

Statistični urad Republike Slovenije. (maj 2012). Pridobljeno s http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4686

Statistični urad Republike Slovenije. (junij 2012). Pridobljeno s http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4814

Švab, A. (2001). *Družina: od modernosti k postmodernosti*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Švab, A. (2007). Sociološki vidiki fenomena novega očetovstva: primer očetovstva in starševstva v lezbičnih družinah. *Teorija in praksa*, 44 (1-2), 142 - 158.

Ule, M. in Kuhar, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za socialno psihologijo.

Urek, M. (2005). Lezbične in gejevske družine v Sloveniji: implikacije za socialno delo. *Družboslovne razprave*, 21 (49 -50), 155 - 174.

Zaviršek, D. (2009). Med krvjo in skrbjo: Socialno starševstvo kot širitev koncepta starševstva v današnjem svetu. *Socialno delo*, 48 (1-3), 3 - 16.

Zaviršek, D. in M. Sobočan, A. (2012). *Mavrične družine grejo v šolo: perspektive otrok, staršev in učiteljic*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zidar, M. (2003). Nove- stare reprezentacije otrok in otroštva: dekonstrukcija "protektivnega" otroštva. *Teorija in praksa*, 40 (2), 357 - 374.

Wang, W., Li, J. (2012). Study on Single Parent Family Teenagers' Educational Problems and Social Worker Intervention. *Canadian Social Science*, 8 (5), 121 - 124.

Družinski zakonik /DZak/ (2011). Pridobljeno s

http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/word/DZak-sprejet-16-6-11.doc

Topolovec, S. (2010). O otrocih razbitih družin. *Panika*, 15 (1), 27 - 30.

11. PRILOGA- KODIRAN INTERVJU

INTERVJUVANEC, 38 LET

Odgovor	Koda 1. reda	Koda 2. reda	KATEGORIJA
<p><i>Koliko članov šteje vaša družina?</i> Štiri.</p> <p><i>Koliko otrok imate in koliko so stari?</i> Imam dva otroka, hčer in sina, stara 10 in 12 let.</p> <p><i>V kakšni družini ste živeli kot otrok?</i> Živel sem skupaj z očetom in mamo, sem pa drugače edinec.</p> <p><i>Kako bi opisali vašo družino?</i> Smo družina, ki se zelo dobro razume med seboj, si pomagata in podpira.</p> <p><i>Kakšne pa so vloge in vrednote v vaši družini?</i> Ja tak je, da žena skrbi za otroka, pač kar se tiče šole pa kuha, čisti hišo. Pa te ženske</p>	<p>Kot otrok živel z očetom in mamo, brez sorojencev</p> <p>Se razumejo, podpirajo in pomagajo</p> <p>Žena skrbi za otroka, šolo, čisti, kuha</p>	<p>Tradicionalna (nuklearna) družina</p> <p>Razumevanje, podpora, pomoč</p> <p>Tradicionalna vloga matere</p>	<p>Tradicionalna družina</p> <p>Odnosi med člani družine</p> <p>Vloga matere</p>

<p>stvari, jaz pa se bolj posvečam delu in moškim stvarim, ravno včeraj sem štrihal ograjo (smeh)</p> <p><i>Kakšno vzgojo imate po vašem mnenju?</i></p> <p>Trudim se, da je moja vzgoja takšna, da ni preveč stroga in da ne omejuje otrok, ampak da vesta kaj lahko in kaj ne.</p> <p><i>Kaj pomeni to v praksi?</i></p> <p>Pa to, da se z njimi veliko pogovarjam in si vzamem čas, če imata kakšne težave. Občasno pa seveda pade tudi kakšna kazen, da še to poudarim. Ni samo pohval in popuščanj.</p> <p><i>Opišite mi, kaj vam pride na misel, ko vam rečem "družina".</i></p> <p>Ata, mama, otroci. Zdaj po novem sem spadajo tudi enostarševske družine in ostale, kolikor vem.</p>	<p>Služba in moške stvari</p> <p>Vzgoja ne preveč stroga Ne omejujoča Kaj lahko, kaj ne</p> <p>Veliko pogovarja in vzame čas za otroke</p> <p>Kazen Ne samo pohvale in popuščanj</p> <p>Asociacija na družino: ata, mama, otroci Enostarševske družine</p>	<p>Tradicionalna vloga očeta</p> <p>Elementi vzgoje</p> <p>Elementi vzgoje</p> <p>Elementi vzgoje</p> <p>Elementi vzgoje</p> <p>Tradicionalna (nuklearna) družina Enostarševske družine</p>	<p>Vloga očeta</p> <p>Vzgojni stil</p> <p>Vzgojni stil</p> <p>Vzgojni stil</p> <p>Tradicionalna družina</p>
---	--	---	--

<p><i>Katere ostale?</i></p> <p>Homoseksualne, teh se sedaj najprej spomnim.</p> <p><i>V današnjih časih je prišlo na področju družine do sprememb, kot ste že sami povedali. Nastale so nove oblike družin. Zanima me, ali bi lahko opredelili, katere nove oblike družin so po vašem mnenju nastale.</i></p> <p>Torej... homoseksualne, enostarševske, pa ne vem, če ravno sem spada tudi to, ko se ločenci na novo poročijo. Verjetno, da. Sej to je tudi neka nova oblika.</p> <p><i>Kaj pa menite o njih?</i></p> <p>Ja nič... naj živijo svoje življenje kot ga znajo. Se z njimi sploh ne ukvarjam.</p> <p><i>Kako so te družine primerne za otroke?</i></p> <p>Ja niso, ne. Otrok mora imeti mamo in očeta, da lahko živi normalno</p>	<p>Istospolne družine</p> <p>Kot nove oblike družin prepozna istospolne, enostarševske</p> <p>Kot novo obliko družine prepozna tudi tisto, ko se ločeni ponovno poročijo</p> <p>Naj živijo po svoje. Se z njimi ne ukvarja</p> <p>Mama in oče za normalno življenje</p>	<p>Istospolne družine</p> <p>Istospolne in enostarševske družine</p> <p>Reorganizirane družine</p> <p>Za njih se ne zanima</p> <p>Tradicionalna (nuklearna) družina za normalno življenje</p>	<p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p>
--	---	---	---

<p>življenje. Predvsem homoseksualci, teh res ne odobravam. Pa ajde, dve ženski še nekak, ampak dva moška, daj no, to ne gre.</p> <p><i>Zakaj ne odobravate homoseksualcev?</i></p> <p>Pa okej, kot ljudi še nekak, ampak da imata otroka, to pa ne. Če bi jih začeli sprejemati, potem bi bili na svetu še sami istospolno usmerjeni. Ne mi govorit, da lahko dva homoseksualca vzgojita heteroseksualca. To ni logično. Pa imajo neke upore proti temu, pa vsa zadeva s tistim zakonikom, to je nepotrebno. Ne morejo imeti otrok, to ni naravno.</p> <p><i>Sedaj pa se bova malo miselno poigrala.</i></p> <p><i>Vživite se v situacijo, da vam vaš otrok predstavi svojega partnerja, ki je enakega spola kot on sam. Kakšna bi bila</i></p>	<p>Istospolne osebe niso primerne za otroka</p> <p>Dve ženski ja Dva moška ne</p> <p>Kot ljudi jih sprejema Ne sprejema, da imajo otroke Če bi jih začeli sprejemati, bi obstajale samo istospolne osebe</p> <p>Istospolni osebi vzgojita istospolno osebo</p> <p>Ni naravno, da imata dva istospolna partnerja otroka</p>	<p>Nesprejemanje istospolnih družine</p> <p>Sprejemanje istospolno umerjenih ženske</p> <p>Nesprejemanje istospolno usmerjenih moških</p> <p>Sprejema kot ljudi</p> <p>Ne sprejema istospolnih družin</p> <p>Neprejemanje istospolnih oseb</p> <p>Spolna usmerjenost otroka</p> <p>Poudarjanje pomembnosti biološke vezi</p>	<p>Osebna prepričanje</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Odnos do istospolno usmerjenih oseb</p> <p>Odnos do istospolno usmerjenih oseb</p> <p>Nove oblike družine</p> <p>Homofobija</p> <p>Otroci istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Predsodek</p>
--	--	--	---

<p><i>vaša reakcija?</i></p> <p>Oh joj, ne vem.</p> <p>Verjetno bi bil totalno v šoku in ne vem, če bi ju lahko sploh kdaj sprejel v svojo družino.</p> <p><i>Da pa še to ni vse, vam otrok pove, da nameravata ustvariti družino. Kakšno bi bilo vaše mnenje o tem, kaj bi otroku sporočili, rekli. Bi mu pri posvojitvi otroka mogoče tudi pomagali?</i></p> <p>Absolutno ne. Tega pa res ne odobravam in morda bom sedaj deloval zelo nesramno in ne spoštljivo, ampak verjetno bi se otroka odrekel. Vem, težke besede, ampak preko sebe ne bi mogel iti, to vem zagotovo. Pa bogi otrok v šoli, verjetno bi bil ves čas na tapeti za zbadanje.</p> <p><i>Kaj pa starš, ki ostane sam s svojim otrokom? Bodisi zaradi ločitve, smrti partnerja...</i></p>	<p>Pomislek o sprejetju svojega otroka in partnerja v družino</p> <p>Neodobravanje posvojitve otrok istospolnih oseb</p> <p>Odrekel otroka</p> <p>Ne more iti preko sebe</p> <p>Zbadanje otroka</p>	<p>Nesprejemanje istospolne usmeritve svojega otroka in njegovega potencialnega partnerja</p> <p>Neodobravanje posvojitve otrok v istospolne družine</p> <p>Odnos do spolne usmeritve svojega otroka</p> <p>Nesprejemanje spolne usmeritve svojega otroka</p> <p>Življenje otroka istospolnih partnerjev</p>	<p>Odnos do istospolne usmeritve svojega otroka</p> <p>Posvojitve otrok v istospolne družine</p> <p>Odnos do istospolne usmeritve svojega otroka</p> <p>Odnos do istospolne usmeritve svojega otroka</p> <p>Otroci istospolno usmerjenih staršev</p>
--	---	--	---

<p>Oh, ti ljudje se mi pa smilijo. Takšna situacija je zelo neprijetna in stresna.</p> <p>A to, da pa homoseksualne družine ne sprejemamo, pa ni stres za homoseksualce?</p> <p>Ne, ni. To so si pa res sami krivi. Zakaj pa grejo z glavo skozi zid pa izzivajo celotno družbo.</p> <p><i>Kakšne družine pa imajo vaši prijatelji?</i></p> <p>Nekaj jih je ločenih in na novi poročeni, nekaj je enostarševskih, prevladujejo pa klasične družine.</p> <p><i>Kakšno družino pa želite svojim otrokom?</i></p> <p>Predvsem ne homoseksualne in podobno naši (smeh)</p>	<p>Neprijetna in stresna situacija za enostarševske družine</p> <p>Istospolne osebe same krive, da jih ne sprejemamo, ker izzivajo družbo</p> <p>Ločene in na novo poročeni, enostarševske in klasične družine</p> <p>Otrokom ne želi istospolne družine, ampak podobno njihovi</p>	<p>Sprejemanje enostarševskih družin</p> <p>Za svoj položaj so si istospolno usmerjeni sami krivi</p> <p>Reorganizirane družine</p> <p>Enostarševske družine</p> <p>Tradicionalne (nuklearne) družine</p> <p>Tradicionalna (nuklearna) družina</p>	<p>Nove oblike družin</p> <p>Homofobija</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Tradicionalna družina</p> <p>Tradicionalna družina</p>
--	---	--	---

INTERVJUJAVKA, 37 LET

ODGOVORI	KODA 1. REDA	KODA 2. REDA	KATEGORIJE
<p><i>Koliko članov šteje vaša družina?</i></p> <p>Naša družina šteje štiri člane, dva odrasla in dva otroke, punčko in fantka, stara 10 in 12 let.</p> <p><i>V kakšni družini ste živeli kot otrok?</i></p> <p>Živela sem v družini skupaj z mamo, očetom in mlajšo sestro.</p>	<p>Kot otrok živela z očetom, mamo, sestro</p>	<p>Dva odrasla in otroci</p>	<p>Tradicionalna družina</p>
<p><i>Mi lahko poveste nekaj o vaši družini.</i></p> <p>Ja, hm... kje naj začnem. Torej, smo družina, ki je med seboj povezana, zelo radi preživljamo čas drug z drugim in se zelo razumemo. Z možem se trudiva, da bi otrokoma zagotovila otroštvo, ki si ga zaslužita, saj sta zelo pridna. Ravno zaradi tega veliko potujemo in hodimo</p>	<p>Povezana družina, veliko časa preživijo skupaj, se razumejo</p> <p>Potovanja, izleti, sprehodi</p>	<p>Povezanost, skupno preživljanje časa, razumevanje</p> <p>Družinski dogodki</p>	<p>Odnosi med člani družine</p> <p>Družinske vrednote</p>

<p>na razne izlete, sprehode. V bistvu je to način, da si rezerviramo čas samo zase. Moj mož zelo zaposlen in ko gremo nekam skupaj, je edini pogoj, da doma pusti tablični računalnik in mobilni. V glavnem... kaj še naj povem?</p> <p><i>Kako pa so razdeljene vloge v vaši družini in katere vrednote cenite kot družina?</i></p> <p>Vloge so razdeljene precej klasično al kak se naj izrazim. Jaz skrbim za otroke, da naredijo potrebno za šolo, jim pomagam, z njimi hodim po nakupih, mož pa je bolj posvečen delu in skrbi, da je okolica doma urejena, da so plačane položnice in vse kar spada k moškim opravilom. Kar se pa tiče vrednot pa cenimo iskrenost in spoštovanje,</p>	<p>Mama skrbi za otroke, šolo, nakupe</p> <p>Oče skrbi za delo, okolico, položnice, moška opravila</p> <p>Iskrenost, spoštovanje</p>	<p>Skrb za otroke in gospodinjstvo</p> <p>Skrb za fizična dela in finance</p> <p>Pomembne vrednote v njihovi družini</p>	<p>Vloga matere</p> <p>Vloga očeta</p> <p>Družinske vrednote</p>
---	--	--	---

<p>predvsem to no.</p> <p><i>Kakšno vzgojo imate po vašem mnenju?</i></p> <p>Mislim, da imava z možem...</p> <p><i>Oprostite, ker vas prekinjam, ampak pustiva moža sedaj malo ob strani in se osredotočiva na vašo vzgojo, ki jo imate kot mama.</i></p> <p>Aha, seveda... trudim se, da otroka ne razvijam preveč, čeprav mislim, da delam ravno to (<i>smeh</i>)... pa sedaj, ko sta še majhna, se trudim, da vesta, kaj lahko in kaj ne ter jima dajem razne popotnice za naprej v življenju. Veliko se tudi brzdam, da se ne derem za vsako malenkost, ki mi ni po godu. Nočem, da me imata otroka potem kot takšno v spominu. Pa seveda se z njima veliko pogovarjam in jima postavljam meje,</p>	<p>Ne razvaja</p> <p>Otroka vesta, kaj smeta</p> <p>Veliko pogovarja, postavlja meje, kazni</p>	<p>Elementi vzgoje</p> <p>Elementi vzgoje</p> <p>Elementi vzgoje</p>	<p>Vzgojni stil</p> <p>Vzgojni stil</p> <p>Vzgojni stil</p>
---	---	--	--

<p>včasih tudi kazni, če je to potrebno. Pa to je to no, na kratko o nas.</p> <p><i>Opišite mi, kaj vam pride na misel, ko vam rečem "družina".</i></p> <p>Na misel mi pride družina, kjer živijo skupaj otroci in starši (malo premora) pa sedaj sem se spomnila, da bi sem lahko uvrstila tudi družina, ki niso te klasične, torej homoseksualne in vse druge oblike, ki niso klasična družina.</p> <p><i>V današnjih časih je prišlo na področju družine do sprememb. Nastale so nove oblike družin, kot ste že sami poudarili. Zanima me, ali bi lahko opredelili, katere nove oblike družin so po vašem mnenju nastale.</i></p> <p>Uf, težko vprašanje... ja, torej homoseksualne, pa veliko je tudi ločenih</p>	<p>Asociacija na družino: otroci in starši kot družina</p> <p>Istospolne družine in druge oblike, ki niso klasične</p> <p>Istospolne</p>	<p>Pojmovanje družine</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike</p>	<p>Tradicionalna družina</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p>
--	--	--	---

<p>danes, torej enostarševskih. Vsaj v mojem krogu kolegic, jih je res veliko ločenih in so sedaj same z otrokom, kar je res grozen stres, tako za otroka kot žensko in tega res ne privoščim nobeni. Pa ja, seveda, še te, kaj se potem na novo poročijo in imajo otroke z drugim pa imata potem veliko otrok, še one iz prejšnjih zakonov. Ne vem, kako se strokovno reče tem družinam, ampak upam, da sem razumljivo opisala (smeh).</p> <p><i>Ja, seveda, razumem. Kaj pa menite o njih?</i></p> <p>Ma ja, glej... pač... nimam težav z nobeno obliko in jih pač sprejemam takšne kot so. Sej se tudi one trudijo, da otrokom nudijo najboljše in mislim, da je to tisto,</p>	<p>družine, ločene in enostarševske</p> <p>Za ločene osebe je stresno, ko ostanejo sami z otrokom</p> <p>Novo poročene z otroki</p> <p>Sprejema družine takšne kot so</p>	<p>družin</p> <p>Sprejemanje ločenih in enostarševskih družin</p> <p>Reorganizirane družine</p> <p>Sprejemanje vseh oblik družin</p>	<p>Nove oblike družin</p> <p>Nove oblike družin</p> <p>Osebno prepričanje</p>
---	---	--	--

<p>kar šteje kot pomembno.</p> <p><i>Kako pa so te družine primerne za otroke?</i></p> <p>Em, ja odvisno od tega, kateri odrasli jo sestavljajo. Glede homoseksualnih družin sem rahlo skeptična glede razvoja za otroka, kar se pa tiče ostalih, pa mislim, da lahko otrok odrašča enako kot recimo moja dva.</p> <p><i>Zakaj pa ste skeptični glede homoseksualnih družin?</i></p> <p>Ja zato, ker mislim, da dva partnerja istega spola ne moreta vzgajat otrok. Pa ne zaradi tega, ker jim ne bi nudila vsega, kar potrebuje, ampak imam pomislek, če potem ne bo otrok tudi homoseksualec. Ne vem, teh družin res ne odobravam, še manj pa to, da lahko posvojita otroka.</p>	<p>Skeptična glede istospolnih družin zaradi otrokovega razvoja</p> <p>Ostale družine primerne za otrokovo odraščanje</p> <p>Istospolni partnerji ne morejo vzgajat otrok</p> <p>Otrok dveh istospolno usmerjenih staršev je tudi homoseksualec</p> <p>Ne odobrava</p>	<p>Dvom glede tega, ali so istospolne družine dobre za otrokov razvoj</p> <p>Sprejemanje drugih družin</p> <p>Istospolne osebe niso primerne za vzgojo otrok</p> <p>Spolna usmerjenost otroka</p>	<p>Otrokov razvoj kot argument proti istospolnim družinam</p> <p>Nove oblike družine</p> <p>Osebno prepričanje</p> <p>Otroci istospolno usmerjenih staršev</p>
--	--	---	--

<p>Mislím no, če ga sama ne moreta naredit, potem jima očitno biološko ni usojeno, da ga imate in tukaj spet gremo ljudje proti naravi.</p> <p><i>Zakaj mislite, da je otrok potem tudi homoseksualec?</i></p> <p>Pa precej logično je, a ni? Dva moška ali dve ženski lahko vzgojita samo homoseksualca, ker otrok nima drugih modelov za posnemanje. Pa še nekaj me skrbi. Kako se drugi otroci obnašajo do tega otroka, ko reče, da imam dve mami ali dva očeta. To lahko slabo vpliva na otroka in mu lahko uniči celo življenje. Si ne morem zamisliti, da bi se to zgodilo meni. Verjetno bi imela celo življenje travme in nalepko, da sem hči homoseksualcev.</p> <p>Oh, sploh nočem o</p>	<p>posvojitvev otrok</p> <p>Ni jim biološko usojeno</p> <p>Logično je, da istospolni partnerji vzgojijo istospolno usmerjenega otroka</p> <p>Obnašanje drugih otrok do otroka istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Slab vpliv na otroka, uniči mu lahko življenje</p> <p>Ne more zamisliti, da je hči istospolnih staršev</p> <p>Travme in nalepka, da je hči istospolnih</p>	<p>Istospolne osebe niso primerne za posvojitvev otroka</p> <p>Pomembna vloga biološke vezi</p> <p>Spolna usmerjenost otroka</p> <p>Odnos drugih otrok do otroka istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Negativni odzivi okolja</p> <p>Postavljanje v vlogo hčere istospolnih staršev</p> <p>Stigmatizacija</p>	<p>Posvojitvev otrok v istospolne družine</p> <p>Predsodek</p> <p>Otroci istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Otroci istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Otroci istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Vživljanje v vlogo otroka istospolno usmerjenih staršev</p> <p>Vživljanje v vlogo otroka istospolno usmerjenih staršev</p>
--	---	---	---

<p>tem razmišljat.</p> <p><i>A je morda v vašem krogu poznanstev kakšna homoseksualna družina?</i></p> <p>Ne, homoseksualne družine ne poznam, pa sej kolikor vem, se ne razkrivajo radi, tak da četudi je, potem tega ne vem.</p> <p><i>In če bi izvedeli, da takšna družina obstaja v vašem krogu, kako bi reagirali?</i></p> <p>Dokler sta sama/sami, ni problema, ko je pa enkrat otrok posredi, potem pa verjetno ne bi morala imeti do njiju enak odnos in bi prekinila to prijateljevanje.</p> <p><i>Kakšno družino želite svojim otrokom?</i></p> <p>Za svoje otroke si želim družino, ki se bo spoštovala in si stala ob strani, kot mi.</p>	<p>staršev</p> <p>Ne pozna istospolne družine v krogu poznanstev</p> <p>Ve, da se istospolno usmerjeni ne razkrivajo radi</p> <p>Sprememba odnosa in prekinitev prijateljevanja</p> <p>Spoštovala in stala ob strani</p>	<p>Ne pozna istospolne družine</p> <p>Istospolni se ne razkrivajo radi</p> <p>Ne sprejemanje istospolnih oseb</p> <p>Spoštovanje, podpora</p>	<p>Nove oblike družin</p> <p>Osebna prepričanja</p> <p>Odnos do istospolno usmerjenih oseb</p> <p>Odnosi med člani družine</p>
---	--	---	--

Ime datoteke: DIPLOMSKO DELO- KONČNA VERZIJA!!!!
Mapa: C:\Users\medion\Desktop
Predloga: C:\Users\medion\AppData\Roaming\Microsoft\Predloge\Normal.dot
Naslov: UNIVERZA V LJUBLJANI
Zadeva:
Avtor: Uporabnik
Ključne besede:
Komentarji:
Datum izdelave: 21.8.2013 12:37:00
Številka spremembe: 23
Zadnjič shranjeno: 21.8.2013 17:14:00
Zadnji shranil: medion
Celotni čas urejanja: 62 minut
Nazadnje natisnjen na: 21.8.2013 17:15:00
Kot pri zadnjem popolnem tiskanju
Število strani: 50
Število besed: 11.655 (približno)
Število znakov: 66.435 (približno)